

Ks. Ryszard Kamiński. *Działalność zbawcza Kościoła w teorii i praktyce pastoralnej*. Lublin: Wydawnictwo KUL 2007 ss. 331.

Teologia pastoralna, czyli „naukowa refleksja o codziennym wzrastaniu Kościoła, w mocy Ducha Świętego, w kontekście historii” (PDV 57) pomaga w wypracowaniu określonych form posługi duszpasterskiej. Między duszpasterstwem zatem a teologią pastoralną istnieje ścisły i organiczny związek. Działalność zbawcza Kościoła powinna być nieustannie oświetlana refleksją teologiczno-pastoralną, gdyż tylko działanie przemyślane, mocno zakotwiczone w Objawieniu Bożym i dobrze zaprogramowane może być skuteczne. Stąd nieustanna potrzeba szukania powiązań między teorią a praktyką pastoralną. W nurt takiej refleksji wpisuje się książka ks. prof. dra hab. Ryszarda Kamińskiego pt. *Działalność zbawcza Kościoła w teorii i praktyce pastoralnej*, wydana w 2007 r. przez Wydawnictwo KUL.

Prezentowana książka zawiera refleksję o wzrastaniu Kościoła poprzez posługę słowa Bożego, liturgię i posługę pasterską, realizowaną w kontekście uwarunkowań współczesnych. Mieści się ona w nurcie eklezjologicznej koncepcji teologii pastoralnej. Autor książki jest jednym z najwybitniejszych przedstawicieli teologii pastoralnej w Polsce, kierownikiem Sekcji Teologii Pastoralnej KUL oraz znanym i cenionym wychowawcą wielu pokoleń pastoralistów w naszym kraju. Jego kwalifikacje naukowe, a także bogate doświadczenie z zakresu teologii pastoralnej pozwoliło na stworzenie dzieła syntetycznego i niezwykle dojrzałego.

Książka składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, zestawu bibliografii oraz streszczenia w języku niemieckim. Rozdział pierwszy (s. 7-39) podejmuje zagadnienia metodologiczne, a więc głównie dotyczy teologii pastoralnej jako nauki o działalności zbawczej Kościoła. W tym rozdziale zostały omówione kwestie dotyczące naukowego i teologicznego charakteru teologii pastoralnej, jej specyfiki, dziedzin, normatywnego i praktycznego charakteru oraz metod. Nie zabrakło miejsca również na ukazanie rozwoju i głównych koncepcji teologii pastoralnej po Soborze Watykańskim II.

Rozdział drugi (s. 41-110) dotyczy uwarunkowań i priorytetów działalności zbawczej Kościoła w Polsce na początku XXI wieku. Duszpasterstwo zawsze odbywa się w określony kontekście społecznym i kulturowym. Do jego sprawnego modelowania i realizacji potrzeba zatem rozeznania różnorodnych uwarunkowań. Ks. Kamiński poddał szczegółowej analizie uwarunkowania historyczne, społeczno-kulturowe, prawne oraz religijne duszpasterstwa w Polsce po 1989 r. Do szczególnych wyzwań dusz-

pasterstwa zostały zaliczone sekularyzacja, demokracja i pluralizm. Po wyjaśnieniu pojęcia sekularyzacji Autor przedstawił ją jako fakt i ideologię. Następnie odniósł całość zagadnienia do sytuacji Kościoła w Polsce współczesnej, z uwzględnieniem wyzwań demokracji i pluralizmu. W tym rozdziale nie zabrakło też wskazania konkretnych kierunków pracy duszpasterskiej Kościoła w Polsce. Zostały przedstawione niezmiennie zasady, założenia ogólne, polskie uwarunkowania duszpasterstwa oraz główne dziedziny pracy ewangelizacyjnej w Polsce. Na uwagę zasługuje także przedstawienie duszpasterstwa jako działalności zorganizowanej oraz ukazanie komplementarności duszpasterstwa i apostołstwa.

Rozdział trzeci (s. 111-170) przedstawia miejsca realizacji działalności zbawczej Kościoła. Zostały tutaj omówione takie podstawowe struktury organizacyjne Kościoła jak diecezja, dekanat i parafia. Ponadto Autor zaprezentował duszpasterstwo w dużym mieście oraz znaczenie małych grup eklezjalnych dla odnowy Kościoła. Na szczególną uwagę zasługuje podkreślenie wspólnotowego charakteru parafii i postulat tworzenia środowisk chrześcijańskich, w których wiara byłaby otwarcie akceptowana i wyrażana.

Rozdział czwarty (s. 171-214) jest poświęcony odnowie wspólnoty parafialnej. Ks. Kamiński prowadzi swoje rozważania od przedstawienia parafii w nauczaniu Kościoła współczesnego, przez funkcje parafii, aż do postulatu wspólnotowego życia prezbiterium parafialnego. W tym rozdziale zostały również poruszone zagadnienia szczegółowe, takie jak podstawy, struktura, zadania i kompetencje parafialnej rady duszpasterskiej, jej rola w parafii i diecezji oraz trudności w funkcjonowaniu. W relacji do parafii ukazane zostały ruchy i stowarzyszenia religijne – ich eklezjalność oraz znaczenie dla budowania parafii jako wspólnoty wspólnot. Szczególnie cenne jest zdefiniowanie przez Autora pojęcia ruchu religijnego, gdyż w tej dziedzinie brakowało precyzyjnych określeń, a nawet panował swoisty zamęt terminologiczny.

Rozdział piąty (s. 215-298) prezentuje koncepcje i kierunki odnowy duszpasterstwa w Polsce. Zostało ukazane pojęcie duszpasterstwa i jego podział. Po omówieniu pojęcia i podziału duszpasterstwa Autor wskazał na potrzebę odnowy duszpasterstwa zwyczajnego oraz rozwój duszpasterstwa nadzwyczajnego. W tym rozdziale na szczególną uwagę zasługuje podkreślenie służebnego charakteru urzędów i posług w Kościele. Nieocenione jest również rozróżnienie i wyznaczenie granic między duszpasterstwem specjalnym a specjalistycznym.

Na zawartość monografii składają się teksty nowe, ale także artykuły i referaty wygłoszone na sympozjach i konferencjach bądź publikowane w czasopiśmie teologicznych lub w pracach zbiorowych. Mimo różnorodności problemów, jakie podejmuje, książka stanowi zwartą całość. Tworzy swoiste kompendium wiedzy z zakresu teologii pastoralnej. Ukazuje koncepcje i modele działalności zbawczej, ale nie ucieka przed stawianiem trafnych diagnoz sytuacji i formułowaniem konkretnych postulatów pastoralnych. Niewątpliwym walorem książki jest umiejętne połączenie teorii i praktyki pastoralnej. Dlatego wydaje się ona niezwykle pomocna w procesie programowania i realizacji posługi zbawczej Kościoła.

Imponująca jest również bibliografia zawarta w książce, bo tworzy ją blisko 500 pozycji. Wśród nich jest nauczanie Kościoła, ale i cały wachlarz literatury teologiczno-pastoralnej. Tak skonstruowana i dobrana literatura staje się bazą odsyłającą do tekstów źródłowych i opracowań innych teologów, co może stanowić cenną wskazówkę i znakomitą pomoc dla innych prac naukowych o charakterze pastoralnym.

Z naukowego punktu widzenia najważniejsza jest wartość merytoryczna publikacji, która w tym wypadku nie budzi żadnych zastrzeżeń. Jednakże dla czytelnika, ale także każdego miłośnika książek, ważne są walory edytorskie. Prezentowana książka została wydana solidnie, a okładka budzi podziw dobrze dobranymi kolorami oraz ilustracją – współczesną ikoną grecką ze szkoły na Athos, która przedstawia Jezusa Chrystusa Dobrego Pasterza. Trudno wyobrazić sobie inny temat okładki, który tak trafnie korespondowałby z treścią książki. Należy pogratulować Wydawnictwu KUL tak starannie opracowanej i wydanej monografii.

Książka autorstwa ks. prof. Ryszarda Kamińskiego pt. *Działalność zbawcza Kościoła w teorii i praktyce pastoralnej* to ważna i potrzebna pozycja z zakresu teologii pastoralnej. Może być pomocna w formacji teologiczno-pastoralnej kleryków i studentów wydziałów teologicznych, ale także duszpasterzy, katechetów, liderów grup religijnych i zaangażowanych apostołsko katolików świeckich. Może też być pomocna w zrozumieniu istoty i zasad działania Kościoła dla dziennikarzy i publicystów, którzy coraz częściej podejmują te tematy, a nie zawsze posiadają wystarczającą wiedzę z tego zakresu. Napisana naukowym, precyzyjnym, ale i niezwykle komunikatywnym językiem, stanowi dobry materiał na lekturę dla wszystkich, którzy kochają Kościół i chcą go lepiej poznać, zrozumieć i budować swoim działaniem.

Ks. Wiesław Śmigiel
Instytut Teologii Pastoralnej KUL